

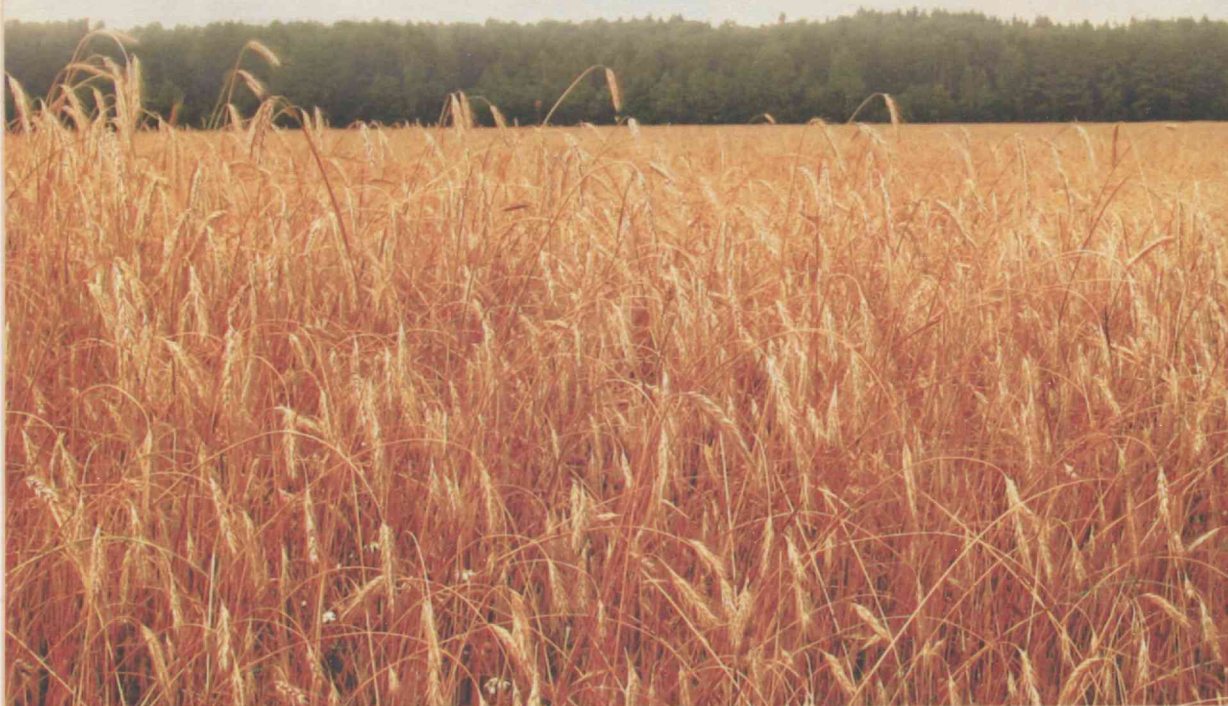


ГОД НАВУКІ  
**2017**

М. У. Смяховіч

# СЕЛЬСКАЯ ГАСПАДАРКА БЕЛАРУСІ Ў 1943-1991 ГАДАХ

ЭТАПЫ РАЗВІЦЦА, ДАСЯГНЕННІ, ВОПЫТ



М. У. Смяховіч

---

# СЕЛЬСКАЯ ГАСПАДАРКА БЕЛАРУСІ Ў 1943–1991 ГАДАХ:

ЭТАПЫ РАЗВІЦЦЯ, ДАСЯГНЕННІ, ВОПЫТ

УДК 63(476)“1943/1991”

ББК 4г(4Бен)

C52

Рэкамендавана да друку Вучоным саветам ГНУ «Інстытут гісторыі НАН Беларусі»  
(праатакол № 4 ад 31 сакавіка 2016 г.)

Рэцэнзенты:

акадэмік, доктар гістарычных навук, прафесар М. П. Касцюк,  
доктар гістарычных навук, прафесар П. І. Зялінскі

*Выданне падрыхтавана ў рамках выканання Дзяржаўнай праграмы навуковых даследаванняў на 2011–2015 гады «Гісторыя, культура, грамадства, дзяржава» (навуковы кіраўнік – член-карэспандэнт НАН Беларусі, доктар гістарычных навук, прафесар А. А. Каваленя), падпраграмы № 1 «Гісторыя, духоўная і матэрыяльная культура беларускага народа» («Гісторыя і культура») (навуковы кіраўнікі – член-карэспандэнт НАН Беларусі, доктар гістарычных навук, прафесар А. А. Каваленя; кандыдат гістарычных навук, дацэнт В. В. Даніловіч), задання 1.2.02 «Палітыка, эканоміка і сацыяльная сфера ў Беларусі (1917–1991 гг.)» (навуковы кіраўнік – кандыдат гістарычных навук, дацэнт М. У. Смяховіч), а таксама дзяржаўнай праграмы навуковых даследаванняў на 2016–2020 гады «Эканоміка і гуманітарнае развіццё беларускага грамадства (навуковы кіраўнік – член-карэспандэнт НАН Беларусі, доктар гістарычных навук, прафесар А. А. Каваленя), падпраграмы № 1 «Гісторыя і культура» (навуковы кіраўнік – кандыдат гістарычных навук, дацэнт В. В. Даніловіч), задання 1.1.03 «Беларусь у гістарычным працэсе: сацыяльна-эканамічныя трансфармацыі і грамадска-культурныя змены (канец XVIII – пачатак XXI ст.)» (навуковы кіраўнік – кандыдат гістарычных навук, дацэнт М. У. Смяховіч).*

У кнізе выкарыстаны фотаздымкі  
з Беларускага дзяржаўнага архіва кінафотафонадакументаў.

**Смяховіч, М. У.**

C52 Сельская гаспадарка Беларусі ў 1943–1991 гадах: этапы развіцця, дасягненні, вопыт / М. У. Смяховіч ; Нац. акад. навук Беларусі, Ін-т гісторыі. – Мінск : Беларуская навука, 2017. – 439, [1] с.

ISBN 978-985-08-2120-1.

У манаграфіі ўпершыню ў беларускай гістарыяграфіі ўсебакова вывучана і даследавана дзейнасць партыйна-дзяржаўнага кіраўніцтва СССР і БССР па рэалізацыі асноўных мэт аграрнай палітыкі савецкай дзяржавы з восені 1943 г. па 1991 г.; разгледжаны этапы і ўласцівасці развіцця матэрыяльна-тэхнічнай базы сельскай гаспадаркі; высветлена эфектыўнасць выкарыстання вытворчых фондаў і машынна-трактарнай тэхнікі; вызначаны роля і месца адміністрацыйна-ўпраўленчага персаналу кіруючых структур у арганізацыі аграрнай вытворчасці; ахарактарызавана становішча ў галіне арганізацыі і аплаты працы калгаснага сялянства; адлюстраваны спецыфіка, асаблівасці і вынікі рэфармавання аграрнай вытворчасці у 1986–1991 гг.

Разлічана на шырокае кола чытачоў, зацікаўленых у прадметным авалоданні айчынай гісторыі. Рэкамендавана для выкарыстання ў навукова-даследчай працы і вучэбным працэсе.

УДК 63(476)“1943/1991”

ББК 4г(4Бен)

ISBN 978-985-08-2120-1

© Смяховіч М. У., 2017

© Афармленне. РУП «Выдавецкі дом  
«Беларуская навука», 2017

<b>Прынятыя скарачэнні</b> .....	4
<b>Уводзіны</b> .....	5
<b>Глава 1. Гістарыяграфія, крыніцы і метадалогія даследавання</b> .....	15
1.1. Гістарыяграфія .....	15
1.2. Крыніцы .....	32
1.3. Метадалогія даследавання .....	36
<b>Глава 2. Пасляваеннае аднаўленне (восень 1943 – жнівень 1953 г.)</b> .....	40
2.1. Калгасы і саўгасы ў выпрабаваннях ваеннага часу .....	40
2.2. Калектывізацыя ў заходніх абласцях Беларусі .....	54
2.3. Аднаўленне і курс на ўздым сельскай гаспадаркі .....	63
<b>Глава 3. Ва ўмовах планава-дырэктывага гаспадарання (верасень 1953 – 1985 г.)</b> .....	104
3.1. Кірункі аграрнай палітыкі .....	104
3.2. Матэрыяльна-тэхнічная база .....	169
3.3. Спецыялізацыя, комплексная механізацыя .....	218
3.4. Меліярацыя .....	250
3.5. Працоўныя рэсурсы .....	260
3.6. Арганізацыя і аплата працы .....	301
3.7. Сувязь навукі з сельскагаспадарчай вытворчасцю .....	332
<b>Глава 4. Пераход да новых формаў гаспадарання (1986–1991 гг.)</b> .....	361
4.1. Змены ў матэрыяльна-тэхнічнай базе .....	361
4.2. Кірункі рэфармавання .....	387
4.3. Харчовая праграма: вынікі рэалізацыі .....	411
4.4. Новыя формы гаспадарання .....	423
<b>Заклучэнне</b> .....	431

Навуковае выданне

Смяховіч Мікалай Уладзіміравіч

**СЕЛЬСКАЯ ГАСПАДАРКА БЕЛАРУСІ**

**Ў 1943–1991 ГАДАХ:**

**этапы развіцця, дасягненні, вопыт**

Рэдактар *Н. Т. Гаўрыленка*

Мастацкі рэдактар *І. Т. Махнач*

Тэхнічны рэдактар *В. А. Тоўстая*

Камп'ютарная вёрстка *С. М. Касцюк*

Падпісана да друку 27.03.2017. Фармат  $70 \times 100 \frac{1}{16}$ . Папера афсетная. Друк лічбавы.  
Ум. друк. арк. 35,75. Ул.-выд. арк. 32,5. Тыраж 120 экз. Заказ 45.

Выдавец і паліграфічнае выкананне:

Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства «Выдавецкі дом «Беларуская навука».  
Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі выдаўца, вытворцы, распаўсюджвальніка  
друкаваных выданняў № 1/18 ад 02.08.2013. Вул. Ф. Скарыны, 40, 220141, г. Мінск.



**Смяховіч Мікалай Уладзіміравіч** –  
кандыдат гістарычных навук, дацэнт.

Аўтар больш за 200 навуковых прац,  
індывідуальнай манаграфіі  
«История и метод» (Минск, 2004),  
суаўтар сямі калектыўных манаграфій,  
у тым ліку «Философия и идеология  
жизнедеятельности Беларуси» (Минск, 2009)  
і «Гісторыя беларускай дзяржаўнасці  
ў канцы XVIII – пачатку XXI ст.: у 2 кн.»  
(Мінск, 2011–2012).

Навуковая кампетэнцыя і экспертны  
патэнцыял: беларуская дзяржаўнасць,  
сацыяльна-эканамічная гісторыя Беларусі  
XIX–XX стст., метадалогія гісторыі.

ISBN 978-985-08-2120-1



9 789850 821201